

Katarzyna Górecka-Ochnio

Streszczenie rozprawy doktorskiej
pt. „Wpływ dematerializacji pieniądza na pojęcie świadczenia pieniężnego”

W obrocie cywilnoprawnym świadczenie pieniężne stanowi jedno z podstawowych rodzajów świadczeń w stosunkach zobowiązaniowych. Coraz częściej przyjmuje ono postać bezgotówkową. Jest to spowodowane elektroniczną obrotu i rozwojem nowoczesnych technologii dotyczących płatności. Można zaobserwować proces dematerializacji pieniądza polegający na stopniowym pozbawianiu pieniądza materialnej postaci. Istota prawna pieniądza oderwała się od znaku pieniężnego, który był z nią niegdyś immanentnie związany. Rozprawa dotyczy wpływu dematerializacji pieniądza na pojęcie świadczenia pieniężnego, w tym na jego definicję, zasady wykonywania oraz charakter prawny.

Pierwszy rozdział zawiera rys historyczny instytucji pieniądza oraz opis procesu dematerializacji pieniądza. W celu podkreślenia kontekstu interpretacyjnego prawnego pojęcia pieniądza przedstawiono ekonomiczne, psychologiczne i socjologiczne ujęcie pieniądza, a także wzajemne relacje między rozumieniem pieniądza w prawie i wyżej wymienionych naukach.

Drugi rozdział dotyczy prawnej definicji pieniądza oraz znaczenia pojęć takich jak: środki pieniężne, prawny środek płatniczy, instrument płatniczy, suma pieniężna, jednostka pieniężna, znak pieniężny, waluta. Zasadniczą część tego rozdziału stanowi przedstawienie poglądów dotyczących definicji pieniądza prezentowanych w polskim orzecznictwie i piśmiennictwie, w tym z zakresu prawa finansowego oraz cywilnego, a także najważniejszych koncepcji przedstawicieli doktryny zagranicznej. Rozdział drugi zwieńczają rozważania dotyczące istoty pieniądza oraz propozycja definicji tego pojęcia.

W trzecim rozdziale zawarto opis wyróżnianych w ustawodawstwie i doktrynie postaci pieniądza tj. pieniądza gotówkowego oraz bezgotówkowego, w tym pieniądza bankowego, pieniądza elektronicznego, a także dokonano ich oceny pod kątem sformułowanej definicji pieniądza. W pracy rozważano także, czy wirtualne waluty można uznać za zdematerializowaną postać pieniądza. Ostatnia część rozdziału obejmuje charakterystykę dematerializacji pieniądza z perspektywy prawnej i jej wpływu na określenie natury prawnej zdematerializowanych postaci pieniądza.

W czwartym rozdziale zawarto definicję świadczenia pieniężnego i opisano zasady wykonywania i problematykę naruszenia zobowiązania pieniężnego w świetle dematerializacji pieniądza. Szczególną uwagę poświęcono sposobom spełniania świadczeń pieniężnych gotówkowo i bezgotówkowo wraz z oceną, czy i w jakim zakresie przysługuje dłużnikowi swoboda wyboru sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego. Analizą objęto także różnice w zakresie momentu i miejsca spełnienia świadczenia pieniężnego gotówkowego i bezgotówkowego. Rozważono, w jaki sposób dematerializacja pieniądza wpływa na rozumienie i skutki niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania pieniężnego.

Piąty rozdział pracy dotyczy charakteru prawnego spełnienia świadczenia pieniężnego w kontekście dematerializacji pieniądza. Rozważania prowadzono w świetle teorii określających charakter spełnienia świadczenia pieniężnego – teorii umownej, ograniczonej teorii umownej, teorii celowego spełnienia świadczenia, teorii realnego spełnienia świadczenia. W tej części pracy przedstawiono poglądy dotyczące zróżnicowanego charakteru spełnienia świadczenia pieniężnego gotówkowego oraz bezgotówkowego, a także dokonano ich oceny z uwzględnieniem istniejących klasyfikacji zdarzeń cywilnoprawnych.

Rozważania zakończono wskazaniem konsekwencji dematerializacji pieniądza w obrocie cywilnoprawnym i oceną istniejących uregulowań świadczenia pieniężnego, co posłużyło sformułowaniu postulatów *de lege ferenda*. Dematerializacja pieniądza wpłynęła na pojęcie świadczenia pieniężnego przede wszystkim w odniesieniu do jego zakresu, zasad wykonywania oraz konstrukcji prawnej.